

Anna Vinding og Jess Myrthu er imponeret og rystet over Landmarks effektive teknikker, der på tre dage ændrer deltageres tankemønstre.

Skarp kritik af Landmarks manipulation

Kursisters tankegang ændres, så de overtager den kontroversielle organisation Landmarks livssyn og sprog, siger kritikere

AF ANNE KORSHOLM
FOTO: LEIF TUXEN

Den kontroversielle amerikanske kursusorganisation Landmark kritiseres for at udmatte og manipulere mennesker til et punkt, hvor sårbare deltagere kan bryde sammen. Som omtalt i går har 6000 danskere indtil nu deltaget i kurser, der næsten autoritært manipulerer deltagerne for at få dem til at ændre tankemønstre. Kristeligt Dagblad har deltaget i et kursus, hvor de cirka 105 deltagere blev presset til at bekende intime ting og derefter modtage såkaldt vejledning fra den autoritære leder. Landmark er for tiden også anledning til, at bekymrede pårørende eller tidligere deltagere søger hjælp hos Dialogcentret, som fra et kirkelegt stæsted rådgiver om nyreligiøse bevægelser.

Den massive manipulation har fået ægteparret Jess Myrthu og Anna Vinding til reagere. De deltog i kurset og er rystede over det, de oplevede.

- Landmark skaber en illusion af, at her er der nogen, som lytter, så foran 100 ukendte mennesker fortæller folk intime ting til lederen, som er en sur madame. Jeg er skræmt af deres skrupelløse metoder og skræmt af, at de på tre dage kunne ændre folks tankegang, siger Anna Vinding, der til daglig er informationschef i DSB.

Flere tidligere deltagere har kaldt undervisningen for hjernevask, men Landmark nægter, at organisationen manipulerer.

- Vi ved ikke, hvorfor mennesker føler sig hjernevaskede, og vi har eksperter ord for, at det ikke passer. Ordet hjernevask bliver desværre gentaget af pressen, som gerne vil skabe sensationer, siger Landmarks officielle mediedarbejder Theresa Jabbour i telefonen fra Canada.

Alene rammerne om undervisningen fik kommunikationseksperter Jess Myrthu til at undre sig.

- Som underviser ved jeg, at mennesker ikke kan være opmærksomme i timevis, men det blev der slet ikke taget hensyn til. Selv hvis vi ville forlade lokalet for at gå på toiletet, var det problematisk. Man skulle jo nærmest have en lægeerklæring, siger Jess Myrthu.

Hver dag modtager deltagerne 15 timers undervisning kun afbrudt af en spisepause og nogle få frikvarterer, hvor deltagerne altid skal diskutere bestemte emner. Om natten

bliver kursisterne holdt beskæftiget med brevskrivning og telefonopkald til venner og familie, som lederen har instrueret dem til at gøre op med eller sige »jeg elsker dig« til.

Jess Myrthu forlod kurset nogle timer, og da han kom tilbage dagen efter, blev han kaldt ind på Landmarks kontor og konfronteret med, at han havde forladt lokalet kl. 16.08, hvilket ifølge Landmark-lederen var aftalebrud. Først fik han skældud, men da det ikke bed på, blev samtalen i stedet vendt til et »kan du ikke forstå, at et godt råd er at blive her, når du har betalt for det«.

Bruger hypnose

Ifølge den amerikanske antisektorganisation American Family Foundation (AFF) ændrer Landmark-deltagerne tankegang på kun tre dage. Allerførst lærer kursisterne at stoppe deres egne tanker, og når de derefter kun har gruppen og lederen at holde sig til, bliver de bombarderet med information. Samtidig bliver de opfordret til at dele deres personlige tragedier, og det skaber en form for forløsning hos deltagerne trods forvirringen over, at virkeligheden tilsyneladende er ved at ændre sig.

- Lederen benytter sig af en speciel hypnoseteknik, når hun taler. Det indrømmer Landmark ikke, men det er let at høre. Lederen taler meget rytmisk. Man kan næsten slå takt til talestrømmen, som først er langsom og svag, men siden bygges op og bliver lidenskabelig og insisterende. Det skaber en mild trance, hvor folks personlige forsvar er lettere at bryde igennem, siger lederen af American Family Foundations såkaldte »recovery«-afdeling, Carol Giambalvo. Hun tager sig særligt af mennesker, som prøver at komme ud af religiøse sekter.

Landmark-organisationens afdeling i Danmark har afvist at tale direkte med Kristeligt Dagblad, men Landmarks danske leder, Ivan Fruergaard, som har bragt Landmark til Danmark for tre år siden, benægter gennem sin advokat kategorisk brug af hypnose.

Stjerner og ofre

Alle følelser og personlige oplevelser kan tilsyneladende forklæres ud fra Landmarks meget enkle og systematiserede skemaer. De deltagere, som hurtigt opfatter, hvordan man

skal kommunikere, bliver rost, resten bliver manipuleret og skældt ud, til de udtrykker sig rigtigt.

Jess Myrthu har prøvet at stå ved mikrofonen og dele sine personlige erfaringer.

- Jeg sagde, at Landmarks budskab om, at man altid elsker sine forældre, er for ensidigt, men jeg fik sådan nogle stryg. Jeg blev så lille, da kursuslederen fik hele forsamlingen til at støtte hendes mening. I dag er jeg bare glad for, at jeg nåede at fremstamme »jeg er stadig uenig«, inden jeg gik ned på min plads igen, fortæller den anerkendte kommunikationsrådgiver.

Tilsyneladende vidste lederen, hvilke knapper hun skulle trykke på, når hun stod over for et menneske.

- Nogle deltagere blev bygget op som stjerner, mens andre fik høvl efter noder, og begge typer købte tilsyneladende Landmarks virkelighed, siger Anna Vinding.

Lederen definerede også, om folk overhovedet havde et problem. En kvinde forsøgte at fortælle om sin barndoms seksuelle overgreb, som hun havde svært ved at huske. Svaret var, at hun ikke havde været udsat for incest og i stedet skulle ringe til sin far og sige, at hun elskede ham.

- Landmark skaber et ufatteligt lille univers, hvor lederen bestemmer, om der er et problem, og hvad det er. Sandheden defineres og fortolkes af lederen, siger Robert Kronberg fra Dialogcentret.

Misbrug af tillid

Landmarks kontroversielle markedsføring går altid gennem familie og venner. Man bliver først inviteret til en introduktionsaften eller måske en aften hjemme hos en bekendt. Ofte er det nødvendigt for værterne at skaffe et bestemt antal deltagere for selv at kunne komme videre på Landmarks kurser, og dermed bliver de mulige deltagere udsat for massivt pres fra mennesker, de har tillid til og respekterer.

På begynderkurset Landmark Forum bliver deltagerne mulighed for et såkaldt gennembrud gjort afhængig af, at de forsøger at introducere nye kunder til Landmarks kurser. Selve kurset slutter med, at de cirka hundrede deltagere typisk har inviteret mellem 300 og 400 deltagere til en aften, hvor dankortfluesmækkere overalt står klar til at modtage 500 kroner i depositum for kurset, der koster 3150 kroner.

Måtte ikke gå

Trods Landmarks forsikringer om det modsatte er Kristeligt Dag-

blad vidende om, at deltagere har lidt psykisk overlast under et kursus.

- På et hvilket som helst kursus er der mennesker, som er sårbare og letpåvirkelige, men Landmark kender ikke eksempler på, at nogen har taget skade af kurserne, siger Landmarks advokat, Morten Riise-Knudsen.

Flere kritikere nævner netop, at Landmarks øvelser og bekendelser om overgreb og egne svigt kan fremkalde traumer.

- Landmark har effektive metoder til at bryde folk ned, hvilket er forholdsvis let. Til gengæld er det ikke let at bygge mennesker op igen. Landmark behandler mennesker som et puslespil, hvor man kan få alle brikker til at passe sammen, men sådan er mennesket ikke indrettet. Nogle gange lykkes det for Landmark at stabilisere deltagerne igen, men de kan blive skadet alvorligt, siger psykoanalytiker Cyril Malka, der har beskæftiget sig indgående med religiøse sekter.

Andre deltagere bryder ikke sammen, men forlader kurset, fordi de simpelthen ikke kan lide metoderne. Det gjorde fysioterapeut Johnny Kaspersen og hans kone, da de var på Landmark Forum en weekend i oktober.

Lørdag aften ville de gå hjem klokken 23, da de havde langt hjem og trængte til at sove. Kurset foregår hver dag fra klokken 9 til 24, og ægteparret var udmattet efter fredagens undervisning.

- Vi blev stoppet. Vi måtte simpelthen ikke gå. »I kan overnatte på hotel«, lød svaret på vores forklaringer, fortæller Johnny Kaspersen.

For ham blev Landmark Forum en uhyggelig oplevelse.

- Jeg så jo, hvordan mennesker omkring mig kom ud af balance. Jeg var indimellem bange for, at det ville slå klik for nogle af dem. Lederen gjorde grin med mennesker, og Landmarks livssyn var helt klart i strid med vores tro på Gud, siger han.

Siden har Landmark ringet til ægteparret utallige gange og sendt dem kursusmateriale, selv om parret har gjort helt klart, at de ikke ønsker at have noget med organisationen at gøre.

Anna Vinding holdt ud kurset igennem, blandt andet fordi hun forventede, at der ville være en evaluering til sidst.

- Jeg troede jo, at det var et kursus, og at vi ville få lejlighed til dialog og kursuskritik på et tidspunkt. Det sad jeg og varmede op til. Men vi fik aldrig chancen, siger Anna Vinding.